

ПРАВНО СХВАТАЊЕ

О преношењу месне надлежности из разлога целисходности у скраћеном поступку када је поднет предлог за предузимање одређених истражних радњи (члан 36. у вези члана 435. ЗКП-а)

ПРЕНОШЕЊЕ МЕСНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ИЗ РАЗЛОГА ЦЕЛИСХОДНОСТИ (ЧЛАН 36. ЗКП-А), ДОЗВОЉЕНО ЈЕ И КАДА ЈЕ У СКРАЋЕНОМ ПОСТУПКУ ПОДНЕТ ПРЕДЛОГ ЗА ПРЕДУЗИМАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ИСТРАЖНИХ РАДЊИ (ЧЛАН 435. СТАВ 1. ЗКП-А).

(Правно схватање је усвојено на седници Кривичног одељења Врховног касационог суда одржаној 02.12.2010. године)

О б р а з л о ж е њ е :

„Одредбом члана 36. ЗКП-а прописано је да Врховни касациони суд може за вођење поступка одредити други стварно надлежни суд ако је очигледно да ће се тако лакше спровести ПОСТУПАК или ако постоје други важни разлози.

У конкретној одредби нагласак је на „лакшем спровођењу поступка“ при чему законодавац не одређује фазу судског поступка у којој се може затражити преношење месне надлежности већ користи термин „поступак“ а не „кривични поступак“ што би значило лакше спровођење било које фазе судског поступка. Будући да је спровођење истражних радњи судски поступак из надлежности истражног судије, то је за преношење месне надлежности без утицаја да ли је кривични поступак формално покренут или није. Наиме, законодавац у низу одредби ЗКП-а користи термине „поступак“ и „кривични поступак“ чиме јасно раздваја ове две фазе судског поступка.

Такође и по критеријумима и принципима Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода појам „поступак“ је аутономног карактера и значи да поступак може бити окарактерисан као „кривични“ ради позивања на заштиту коју пружа члан 6. (право на правично суђење) чак и у случају када пред домаћим судом није формално покренут кривични поступак. Наиме, Конвенција не захтева да кривични поступак буде формално покренут да би биле пружене процесне мере заштите из члана 6 Е КЉП.

У пракси су разлози процесне целисходности многобројни што уз чињеницу да се скраћени поступак води за кривична дела за која је запређена казна затвора до пет година (што обухвата велики број кривичних дела) у знатном броју случајева захтевају спровођење истражних радњи пре подизања оптужног предлога а које истражне радње су у целости везане за месну надлежност другог суда. У таквој ситуацији, одбијање-одбацивање захтева за делегацију из разлога целисходности само због тога што кривични поступак није формално покренут изазвало би супротан ефекат – одуговлачење поступка јер би истражне радње – дакле саслушање осумњичених, сведока, оштећених и др морао спровести суд места извршења кривичног дела и у том циљу уз знатне трошкове позивати ова лица из удаљених места. Тек након тога, када се поднесе оптужни предлог и кривични поступак и формално почне, тај суд би могао затражити делегацију надлежности из разлога целисходности (да поново не би обезбеђивао присуство наведених лица на главном претресу и тиме изазивао додатне трошкове) што поступак чини нефункционалним и неефикасним јер се лакше и брже спровођење поступка могло постићи делегацијом већ у фази спровођења истражних радњи, када би суд на чијој територији живе учесници поступка обавио све радње у поступку и то како оне пре почетка кривичног поступка тако и оне након његовог почетка.

Наиме, циљ захтева за спровођење истраге и предлога за спровођење истражних радњи је идентичан, а то је: да се у редовном поступку прикупе докази и подаци који су потребни јавном тужиоцу да би могао одлучити да ли ће подићи оптужницу или обуставити поступак (члан 241. став 2. ЗКП-а), односно у скраћеном поступку да кроз спровођење одређених истражних радњи јавни тужилац одлучи да ли ће подићи оптужни предлог или одбацити кривичну пријаву (члан 435. став 3. ЗКП-а). У оба ова случаја истражни судја уколико се не сложи с`предлогом јавног тужиоца затражиће да о томе одлучи веће (члан 243. став 7. ЗКП-а у редовном поступку и члан 435. став 2. ЗКП-а у скраћеном поступку).

С`тога је нелогично да је у случају поднетог захтева за спровођење истраге којим се покреће кривични поступак, преношење месне надлежности ради лакшег спровођења поступка дозвољено а када је у питању предлог за спровођење истражних радњи, то није дозвољено јер тиме још није покренут кривични поступак, при чему је циљ оба ова акта исти а то је доношење одлуке о подизању оптужног акта – оптужнице односно оптужног предлога.

Осим тога, одредбама члана 439. став 1. ЗКП-а прописано је да у скраћеном поступку када суд прими оптужни предлог (дакле када је кривични поступак покренут и када је према супротној тези дозвољено преношење надлежности) судија ће испитати да ли треба спровести поједине истражне радње или допунити већ спроведене истражне радње и да ли постоје услови за одбацивање оптужног предлога, па ако сматра да поједине истражне радње треба да се спроведу затражиће да то учини истражни судија (члан 439. став 3. ЗКП-а).

Када би се прихватила теза да преношење месне надлежности ради лакшег спровођења поступка није дозвољено када је у питању спровођење истражних радњи, јер тада кривични поступак још није покренут, а да је то дозвољено када је подигнут оптужни предлог без спровођења истражних радњи јер је тиме кривични поступак покренут, а имајући у виду наведене одредбе члана 439. став 1. и 3. ЗКП-а, створила би се противречна ситуација по питању преношења месне надлежности из разлога целисходности а везано за спровођење истражних радњи.

Дакле, са аспекта лакшег и бржег спровођења поступка потпуно је небитно да ли је кривични поступак покренут или није јер је циљ одредбе члана 36. ЗКП-а лакше спровођење поступка, дакле комплетног поступка па и оног који претходи кривичном поступку.

Из изнетих разлога може се закључити да је преношење месне надлежности из разлога лакшег спровођења поступка или других важних разлога (чл. 36. ЗКП-а) дозвољено и када је у скраћеном поступку предложено спровођење одређених истражних радњи. Да ли ће до преношења месне надлежности заиста и доћи зависи од оцене испуњености услова за ту врсту делегације.“